

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:

Egész évre	4 frt.
Félévre	2 "
Negyedévre	1 "

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkeik,
mint az előfizetési pénzek a „Közmuvelo-
des” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a
várhoz küldendők.

XIII. Leo pápa őszentségének allokutiója

az 1889. évi máj. 24. konzisztóriumban.

Tisztelendő Testvérek!

A bibornoki kollegiumban s a püspökök rendjében beállott hézagokat mai napon pótolni akarván, nyugodtabb s örvendezőbb lélekekkel szándékozunk hozzátok szólani, s e részben nem említenétek föl semmit olyast, amit az ember szíve el nem hallgatna.

De mit tehetnének ilyen nehéz és fáradságos helyzetben? Látjátok, hogy mindazon bajok és akadályok vesznek körül, amelyek tizenkilencz esztendő előtt, a város elfoglalásakor állottak be; sőt a tartósság folytán nagyobbak lettek e nehézségek, s nem is tudjuk, hogy milyen mértékük lesz, ha ellenségeink szándékára tekintünk, a kiktől nagyon is keserűen érezzük, hogy a hoszu ideig tartott siker elbizakodottá teszi őket.

Tanui vagytok, tisztelendő testvérek, hogy milyen a dolgok folyamata, hogy milyen nagy a pápa megsértésében egyrészt a vakmerőség, másrészt a büntetlenség. S nem is kételkedünk, hogy mi a terük; mindenünnen világos az, s számos ténynyel igazolhatók. A keresztény intézmények ellen ugyanis napról-napra hevesebb harczokat folytatnak, a római pápa szabadságának megszorításával s elnyomásával.

A szentszék megszentelt hatalma ellen fölizgatják a közvéleményt, s a tömeg irigykedését büntetlenül tüzelik fel vakmerő iratokkal. S már annyira jutottunk, hogy itt, a kereszténység fővárosában, a Mi színünk előtt, a hitetlenségnek szabad Jézus Krisztus vallását sértegetni, örökös jogtalansággal megbélyegezni, s az erénynek föntartott hódolattal adózni a hitehagyottnak, egészen arczátlan tüntetések mellett.

Ez okból minden ország katolikusait valami áll-

hatatos gond foglalja el. Mert nem türhetik könnyedén fejük méltatlan helyzetét, s törödniök kell a legfőbb egyházi kormányzat szabadságával, amelyre szüksége van lelkeik főpásztorának. Mindenha megvigasztalnak Minket csodálatos nagy kegyeletükkel; s legutóbb, mikor Európa különböző részeinek fővárosaiba egyakaratulag jöttek össze, hogy a katolikus közügyről hasznosan tanácskozzanak, tudjátok, hogy gondjaiknak milyen nagy részét fordították a Szentszékre. S véleményüket, hogy a pápa szabadságának és apostoli hivatala függetlenségének megóvására világi uralomra van szükség, amint kell is, a Szentszék tanításaihoz alkalmazták. Amit pedig fényes törekvéseik elé tűztek, hogy tudniillik a pápának adassék vissza kellő szabadsága, ezt teljes joggal tették, egy olyan igazságos ügynek védelmére, amelyet minden katolikus közös ügyének kell tekinteni. S ezen ügyért harczolunk Mi, mint kell, első sorban és régóta; s győzelemre vezetésétől Isten segítségével sem a hoszu idő, sem pedig semmiféle nagy nehézség vissza nem fog tartani.

A francia forradalom utálatraméltó.

A forradalom mamájának „rape“ karvaly karrait szörnyeteg fő elveiben már látók. Az alma nem esik messze fájától. Valamint az alliberalizmusnak logározott logikája a társadalom bontó socialismus, ép ugy a forradalom s így a irancia forradalom is a deformáció elveiből önkényt folyik. A deformáció vadfiókája, az álliberalizmus lerántja az Istenség tekintélyét s helyébe állítja az előkelők és birtokosok közös érületén alapuló népfőnségi elvet; de hohó! kiáltja a socializmus a királygyilkos kaján teremtés, a pauperizmus nevében nem ugy van az, gazdagok

és előkelők! mi többen vagyunk s miizzadunk, minket illet s nem benneteket a legfőbb hatalom, az abszolút tekintély; mi vagyunk az államhatalom s így hozzánk tartozik minden törvényhozás és intézkedés, de azt is kijelentjük, hogy legfőbb hatalmunk és tekintélyünkkel fogva nemcsak strájkolhatunk, de törvényileg jogos szabadságunk lényege a revolutio, a forradalom. S csakugyan a mesterek meg is érdemlik, hogy a tanítványok így használják ki az elveket. A forradalom socialismusa radikális lénytani következménye a reformacio alliberismusának. Vesd el a legfőbb tekintélyt s akkor egyén, család, társadalomra nézve „conclamatum est”. —

Maga Carnot a jelenlegi elnök a forradalmi emlékek kiállításának napján, a f. é. május 5-iki versaillesi ünnepeken, — honnan tudjuk, hogy a hatalmak képviselőinek elvből kelle kimaradniok, — bizonyosan a forradalom epe-gyümölcseit álliberálismus, socialismus, deismus, atheismus s et ceterizmust kontemplálva a francia forradalmat, s a francziák által elkövetett kihágásokat *sajnálatosoknak* jelenti ki; itt már ugyancsak mondhatjuk: „unus testis mille testis” maga az intéző fő, a köztársaság államgépének első főtényezője úgy hisszük, hogy a kritikai történelmi kutatásnak csak méltó szóvivője leend, s ha ő a francia forradalmat sajnálatosnak, akkor mi utálatosnak bizvást tekinthetjük.

Taine a gyűlölködő Voltaire bölceleti deformáló elmélete által is dédelgetett francia forradalomról „A mostani Franciaország eredete” című legújabb munkájában, daczára, hogy ő kegyelme bizony szabadgondolkodó *ultramontán racionalista*, történetíró-kritikus, semmi különbséget nem találva 1789 és 1793 között, nyíltan tanítja, hogy „a nemzeti király-gyilkos konvent véres törvényeinek magva, ben foglaltatik már az alkotmányozó gyűlés határozataiban;” ergo a francia forradalom elejétől végig utálatra méltó.

Tocqueville a francia forradalomról így emlékezik meg: „a francia forradalomban az által, hogy a polgári törvényekkel egyetemben a vallási törvények is eltöröltettek, az emberek szelleme annyira megzavarodott, hogy minden egyensúlyt elvesztvén azt sem tudták mit kelljen megtámadni avagy védeni. Ennek következtében ismeretlen forradalmárok tünedeztek elé, kik az ostobaságig fokozott vakmerőséggel léptek ki a küzdőterre. Emberek, kiket semmi újdonság nem lepett meg, semmi aggály nem feszélyezett, s kik pillanatig sem haboztak a legborzasztóbb gonoszságokat véghezvinni;” s ha így: a francia forradalom igazán utálatra méltó.

Komlósy Ferencz, magyar parlamentünk tehetős tagja, közfigyelemben részesült közelebbi országgyűlési beszédjében megemlékezvén a francia forradalom vívmányairól is, azt így vezeti elé: „nem dicsőíthetem, mert ártatlanul szenvedettek vére tapad azon eszmékhez”. . . . S tovább higgadt megfontolás és hosszas történelmi tanulmányon alapuló erős meggyőződésének ezen szavakban ad kifejezést: „Félre értés van közöttünk t. Károlyi Gábor ur! ön ezeket a hangzatos eszméket: a szabadságot, egyenlőséget, testvériséget bizonyára innen származtatja, azért rajong értük. Én nem rajonghatok; én úgy tudom, hogy a keresztén meghalt isten-ember Ez állapította meg ezeket az eszméket, az emberi méltóságot, egyenlőséget, függetlenséget; Ez hirdette, t. képviselőház, a francia forradalmárok és az ő követői, ezeket kiszereket használni a maguk előnyére, hogy ámítsák a világot.” Ez sem jelent egyebet, mint azt, hogy a francia forradalom utálatra méltó.

Bemutatóm röviden a forradalmat általában, s be a francia forradalmat, különösen rámutatva torrásaira a protestantico liberalismusra, ismertető jegyeit „e visceribus rei” merítve, de egyszersmint a tekintélyeket is igazságom eskü alatti tanuit teljes hitellességükben — jól megjegyzendő — nagy részt a racionalisztikó, tehát ellentáborból olvasóim elé helyeztem; vagy is röviden ismertetem a francia forradalmat ex argumentis internis, ép úgy mint ex argumentis externis, és most végütletképpen a következőket, mint a dolog objectivitását eredményében föltüntető mozzanatokat jegyzem ide.

Elismerem, hogy a francia forradalommal szerivi kapcsolatban eseményről van szó, a mely következményeiben a világ állásán nagyon sokat változtatott, de hogyan? a francia forradalom nem javított, hanem rossz anya levén, rossz gyermekeket szült, midőn szabadságot ígére a viaskodó párturalmat juttatá bársonyszékre, a testvériség szent eszméjét a helyett, hogy érvényesítette volna, önzéssel cserélte ki; az egyenlőség magasztos jeligéjével *szájukban* uralkodnak az olygárhák zsarnok handa-bandái. —

Továbbá, noha a valódi keresztény socialismus-kristály tiszta elve megköveteli hogy a szegénynek is a megélhetési jog bölcs törvény hozás útján biztosítottassék, a francia forradalom szülte megmodernizált vad liberalismus, mely manapság egész Európát s kiválóan szegény népünket lidérczként nyomja, a szegénytől, midőn jogbiztosítást hazudik neki, utolsó párnáját is adófejében szivtelenül elzsarolja; s ugyan ekkor az államháztartás jól felfogott érdekében a zsidó tőkét, a Nephtali meg Ruben-ek iránti magas te-

kintetekből annak rendje szerint megadóztatni vét-kesen elmulasztja. S ez aztán igazán akkad-kurd-afganisztán állapot; de vigyázzanak a *zsidó lekötelezettek*, mert úgy járhatnak, mint Nebukadnezár, a jeruzsalmi szent edény-krablója, ki meg dőzsöl s ime furcsa kéz mane, thekel, pharcz szavakat karczol a falra; mit a 70 éves fogság prófétája Dániel imígyen magyaráz: „Király! országlásod napjai megszámlálvák, érdemeid mérlegre vettek s mivel a kellőnél könnyebb voltál, birodalmadat megosztják;“ s hogy ez így történt nemcsak a szentírást magyarázó hanem a modern kritikus-történész is jól tudja, mert hát Babilont a „magna meretrixet“ ugyancsak elsöpörte a kosfejű mész-persza hatalom. Az álliberálismus, mely nyomorult pénz- és nemzet gazdasági politikájával Európát már oda vitte hogy Németország bevételi jövedékének 14, Angolország 26, Monarchiánk 33, Oroszország 35, Franciaország 36, Olaszország 38 száztól százalékját kénytelen csak kamat törlesztésre fordítani, ma még lebzsel, *vastag nyakuskodik*, de mivel a bünt büntetés sújtja, lényteni törvény: hogy a hazug liberálismus, a francia forradalom ez aljas kéjhölgyének is előbb utóbb, de biztosan mindenütt buknia kell. A jelek már meg is vannak a *Lathán* tul.

Az utálatos francia forradalom a most élő vad liberálismusnak néhai mamája, a szegények anyját, a katolikus világ egyházát azon elvetemült ürügy alatt, hogy ember, állat, növény, ásvány, minden az egyenlőség haranguirozóié, jogos javaiból kifosztotta; a keresztény alapelveket háztartásából száműzve, a hagyományos jogszokásoknak jó éjszakát mondva, ezek történeti fejlődésének utját metszette. S így az emberiséget politikai téren egyenesen a kozmopolitizmusra, társadalmi téren a nihilizmusra, vallás erkölesi téren az ateizmusra szoritotta. Ilyeneket köszönhetünk mi a francia forradalomnak, valóban, midőn szabadságot ígért, ép akkor a fennálló rendet és szabadságot összelapította az emberiséget fojtó kényszer-zubbonyba bujtatta.

De tegyük meg egy lépést. 1789 május 5-től fogva a liberálismus inyenczei többnyire anyagiások, önzők, égőjukot istenítik, minek korszerű következménye az, hogy a gyenge az erősebbnek ki van szolgáltatva; magánjog és közjog ha akarom vemhes, ha akarom nem vemhes; az igazságszolgáltatás lassu tényezői nem elég függetlenek; az álliberálismus erőszakosságával megakadályozza a szervileg egészséges pártviszonyok alakulását, szóval: a jogtársadalom és jogállam közös szekerét a pusztulás tengeré-

be zuditja. Ime, ki nem ismer e képből nemcsak a liberális konyhájú Magyarhon, de még az egész Európára is.

S mielőtt még „*valet*“ mondanánk gondoljuk ide azt is, hogy ép a francia forradalom liberális-musa következtében nyert a tőke privilégiumot, a földbirtok és ipar felett, vagy is: a szédelgés a becsületes munka felett. A czéhek eltörlése, a szabad ipar proklamálása s a tőkepenzkek dédelgetésével: minden nyulbőr batyus Azerfi siheder ohr levén és szakérthő, számtalan becsületes mezőgazda és iparos kol-dusbotra jutott; kicsiny úgy mint nagy városokban a proletariátus felburjányzott; a közép osztály az országok lakosságainak nemes értelemben vett kovása, valóságos életütere, az ösbőlkiugrasztva, ma holnap végképpen eltűnendett.

Azt már többször hangsúlyoztam, hogy a kis bírótól a királyig, a hajkoronástól a pápáig a francia forradalom vad liberalizmusa következtében a megcsappant tekintély „*quiescit in pace*“, a nép elégedetlen, nem boldog, a sok igazságtalanságot, klub-klik uramat már nemsoká fogja türhetni, mert a sok seletjet fenn és alatt, már alapon felismerte.

Politikai, vallási, gazdasági tekintetben ilyen a francia forradalom szörnyeteg eredménye

„*Isszonyuan vékeztek a hatalom emberei a keresztény világrend ellen, azért iszonyuan is kellett lakolniok — ez a nagy forradalom tanulsága.*“ —

Dr. Veres Ferenc.

TÁRCSA.

LÁTÓGATÁS PISKIBEN.

— Folytatás és vége. —

Sohasem esett rosszul életemben a czélhozjutás, csak ez alkalommal. A mint vonzottak ide vágyaim, úgy tájt, hogy itt el kell maradnom, s nem hallgathatom tovább a magyar Leonidás történetét.

A reggeli köd, a felhők, a gyárak füstje elrejtették a telep épületeit, csak a pályaházat láttam előtte pihenő vasúti kocsi-csoportokkal. De, ha nem volt sok látnivaló, annál inkább igénybe volt véve a hallás szerve.

Az a tompa zugás, a mely működésben levő gyárakból kihallatszott, a pörölycsattogás, a mindenünnen éléhangzó zakatolás egygyé zagyvalitva a Vulkan műhelyét juttatta eszembe, s megvállom első érzelem, a mi elfogott a szánalomé volt. Igenis őszintén, lelkemből sajnáltam a kegyes ősz Főpapot, ki ide jött pihenni, ide, hol a regg oly vad harmoniával köszönti a nap felkeltét. De szánalomra mindjárt megfelelt egy gondolatom, melyet szavakban így fejezhetnék ki: Beh meg lett tisztelve a munka itt, midőn Erdélyi egyházi fejedelme ide nyaralót épített! És láttam egész lelkét e gondolat világánál a kegyekben gazdag Főpástorinak, ragyogó képét annak a

munkás életnek, mely a tétlen nyugalom pamlagát egy perczig sem ismerte, s a mely bizonyára nem nyugodni tér a piski völgyébe is a székvárosból, hanem még nagyobb tevékenység kifejtésére. Es a nagy munkás-vezér alakja bátorítólag, telemelőleg hatott reám szegény, csüggedt nap-számosa.

Igy fűztem gondolataimat egymás mellé az eszmetársítás törvényei szerint, míg úti öltönyömet mással cseréltem fel. Elég időm volt az elmélkedésre, mert az idő még csak reggeli 6 órát mutatott. Unalmamban kimentem a folyósóra sétálni. Mig itt ögylegtem fel és alá, az eső megszűnt, lassanként kibontakoztak a köd homályából a telep háza, minék láttára vágy keletkezett bennem a községbe betekinteni. Röviden elköltém reggelimet s felindulék a községbe vezető uton. A mint mendegélék fel a domb oldalán több szénbarnította arcu munkással találkozám, kik — mintha érezték volna, hogy annak az éjet nappá tevő, kérges tenyerű népek vagyok a gyermeke magam is — szívélyesen üdvözöltek. Kimondhatatlanul jól esett a bizalomnak e kedves nyilatkozata.

Ennél is kellemesebben lepett meg azonban egy felém közelgő hanghullám, mely a távolból csendült meg fülemben.

„Szentséges Istenem! hol van itt a csik-somyói szerzetesek temploma? vagy talán a mennyei karok énekéből zendült alá e gyönyörű dallam?“ — szólék elragadtató-somban — és haladtam mohó kíváncsisággal, az irány felé, honnan az énekhang hullámai felém röpdöstek, míg a piski kápolna kórusa alatt állapodám meg, hogy még nagyobb ámulatba essem az eddiginél; mert itt isteni tisztelet alatt énekeltek a piskii gyerekek!

„Ah, ez nem földi zengemény!“ — sohajtám a költővel s egy kimagyarázhatlan érzés melege ömlött el egész valómon, mely felemel és megaláz, lankaszt és üdit ugyanazon időben, melynek hatása alatt a szívet a jövő élet reményének áldó villamfolyama lejtű át, s a föld durva göröngyein álló ember csak látszólag tapad a röghöz, mert valóságban miaden tulajdona, mi az erkölcsi lény lényegét teszi a magasba szárnyal: ez érzés az áhitat.

Mit tettem elragadtatásom közben, magam sem tudom. Ha valaki megtgyelt volna talán atheistának bélyegez, mert állásomat a mise végéig nem változtattam, meg csak azt tudom, hogy bár állottam, egész valóm porba volt borulva az Istenség nagysága előtt s azoknak a gyönyörű templomi énekeknek, — melyek a költészet minden báját magokban egyesítik — varázs-hatalma alatt magam is gyermek lettem újra: bele vegyültem a piski gyerekek közé, velök énekeltem, nem törődve azzal, nem véték-e a harmonia törvényei ellen, sem azzal, hogy mint ismeretlenek illik-e egy idegen község templomában első látogatásom alkalmával azonnal oly otthoniasan találni magamat?

Ha hibáztam bocsássanak meg a kedves piski fiuk, de nem tettem másképp, mert ha részt nem vettem volna énekökben egész életemben fájdalomosan gondolnék vissza arra, hogy az eddig nallott gyermeki énekkarok legjelesebbjének működése alatt keblemben keletkezett rokonzengeményt tehetségem szerint kifejezésre juttatni nem törekedtem.

Mindig szerettem a dalt. A hangok elbűvölő hatalma

nem ritkán felderítette kedélyemet; de minden dalok között legszebbnek tartottam az egyházi éneket, főleg, ha egészséges gyermekhangok adják azt elő. Ilyenkor lelkesedésem határtalan s ki mondhatatlanul boldognak érzem magamat, hogy a kath. egyháznak vagyok hive, mely, a legszebb templomi énekek birtokában van. Fájdalom, nem lehettem műértő, de mint műkedvelő is érzem, hogy a legművészebben szerkesztett dalművek sem érnek fel szépségre a mi templomi énekeinkkel. Megbámulom én a jeles tehetségek által előadott dalműveket is, de hidegen hatának azok, míg az egyházi ének felemelő, melegítő hatását — még ha gyarlóbb tehetség által mutatatik is be — reám soha sem téveszti el. Én hiszem, hogy az ének művészetével azért áldotta meg Isten földi képmását, hogy legyen eszköze, mivel a végtelen Szellem iránti hódolatát kifejezhesse.

Ezért vitatkoztam pár év előtt egy felebarátommal oly kitartó macakossággal a fölött, hogy a tanuló ifjuságot a templomban való énekléstől nem eitiltani, hanem arra buzdítani kellene, ha ugyan e tekintetben buzgalom hiányáról panaszkodhatnánk. Ezért vettem védelmembe a szegény fiukat, kiket azon ürügy alatt, hogy némelyek talán egyegy hamis hangot adnak, megakartak fosztani a szólásszabadság jogától az Isten házában. Hála Istennek! kihivtuk a jogot, a mi tudommal egyebütt sehol kérdés tárgya nem volt és ma nekünk is vannak jó énekesek, kik templozás alkalmával közreműködnek Isten dicsőítésére ude hangjaikkal.

Olyanok, mint a piski gyerekek természetesen nincsenek! Igazán érczből van ott sok minden, de főképen abból az iskolás fiuk hangja s én azóta, hogy élveztem tőlök a „Bemegyek szent templomodba“, „Lelkünk üdvössége“ kezdetű megragadóan szép melódájú énekeket, ha valahol egy szép gyermeki hangot hallok, azzal szoktam le róni iránta elismerésem adóját: méltó volnál arra, hogy a piski gyerekek karában énekelj!

Hogy aztán a piski fiuk nem volnának-e méltók a római sixtini kápolna gyermekkarában énekelni, nem tudom, de aligha ott is megszegyenyülne az a sok egészséges ércztorok. Isteni tisztelet végeztével a kápolnából kijövő ajtatoskodók között egy ismerősömet pillantottam meg. Ő is el volt ragadtatva a gyermekkar szép éneke által s bárha megelőző napon azzal dicsekedett is előttem, hogy ő „vas-tagnyakú unitárius“ — azt hiszem elhallgatott volna nem két, hanem tizenkét misét is egy végből, csak azokat a kedves fiukat hallja csattogni.

Miután annál a véghetetlenül kegyes, szelid, bizalomgerjesztő, jóságot sugárzó, lekötelőző finom modorú, áldó tekintetű, galambösz Főpapnál kihallgatáson voltam, hogy egygyel gazdagítsam életem legkedvesebb emlékeit: — viszsztatértem a pályaházhoz. Itt új meglepetés várt reám. A vonatra várakozó utasok tömkelegéből Főtisztelendő P. Simon Jucundián, aranyimisés pap, a Szent-Ferenczrend kolozsvári házfőnökének kedves alakja tűnt elő. Mint egykori hálás tanítványa üdvözöltem röviden a még most is katonás magatartású „öreg urat“, kitől az énekekben első oktatást nyertem, aztán — tudván, hogy semmit sem mondhatnék előtte kedvesebbet — elkezdtem dicsérni a kápolnában hallott szép éneket, melynek egy növendékpap

magánéneke tette fel koronáját, mire az ének mestere a mellette álló helybeli Plébános Főtisztelendő Jancsó Ernő úrra mutatva annyit mondott: „Itt van a mester.“

Az ifju mester azonban nem sokáig maradhatott veünk. Eltávozott csakhamar bemutatandó némely átutazó urakat ó Excellentiájának — s én ott maradtam az öreg mesterrel, kihez a tanítványi hála érzelmén kívül is sok kellemes emlék fűz. Hiszen ő volt az én forrón szeretett nagybátyámnak, — ki egykor a szent-Ferenczrend legünnepelebb szónoka volt — leghivebb barátja. Magam maradván az „öreg ural“ elbeszélgettünk sok minderről, de kivált a mindkettőnk előtt oly kedves túri adminisztrátorról, kiről igen-igen jól esett hallanom, hogy kedélye még most is fiatal, hogy még most is szórja az élcz szikráit, mint régen méltó utódja lévén e tekintetben is P. Vitusnak annyi külömbiséggel, hogy szelleme sziporkáit nem írja le, mint amaz tette, nóha a megörökítést nem egy mondása megérdemlené.

Itt az írásról eszembe jutván, hogy én nemcsak az ének és zene mesterével állok szemben, hanem egyszerűen egy igen jeles íróval is, — bátorsággal vettem megkérdeni: mikor fogja közrebocsátani nagybecsű műveit?

Erre elbeszélte, hogy dolgozataiból egy gyűjtemény főpásztori approbatiót nyert már rég.

„Kétségkívül verses művei is fel vannak véve a gyűjteménybe?“ jegyzem meg tovább.

„Azokat elhántam.“ Válaszolá oly hangon, mintha bántaná, hogy én ily haszontalanságok iránt is érdeklődöm.

Ugy tekinték e nyilatkozat után az „öreg ural“, mint a Mammon imádója tekintene egy olyan emberre, ki egy nagybecsű gyémántdarabot a tenger hullámai közé hajtana. Csak egyet ismerek e nemű munkái közül: azt a szép balladát, melyben „Apor Ilona“ hősi küzdelme van megörökítve, ezt is a szerző tudta és belégyezése nélkül közölte a „Magyar Allam“-ban P. Felix barátom ezelőtt néhány évvel.

„Azt ellopták irományaim közül.“ Panaszolá nekem a szerző.

„Vajha a többit se hagyták volna birtokában!“ — sohajtám ér, miközben szívélyesen bucsut vettem a világ legpazarabb emberétől, hogy reám várakozó kicsiny családom körébe viszaütazzam.

Oh beh szerettem volna hazáig kísérni a jó „öreg urat“ hogy találkozáván még egyszer életemben az én elfeledhetlen nagybátyámmal megmondjam neki, hogy most is tudom s nem is fogom elfeledni soha a jelmondatot mit tanulóí pályám kezdetén, mint a vállaltalanságtól megóvó talizmánt, hozzám intézett levelében előnbe irt: „Qui Christum nescit, nihil est si cetera discit!“

Márton Dávid

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Püspöki látogatás Katonában.** Nagyméltóságú Főpásztor urunknak atyai látogatása f. évi május hó 28 án Katonában kettős áldást hagyott maga után.

Egy felől *száz hatot* — nagyobbára megtért felnőtteket — a bérmálás szentségében részesítvén, ezeket és

mindnyájunkat, a szent hitben megerősített, s annak az élet minden körülményei között megőrzésére igazán apostoli szavakkal buzdított.

Másfelől pedig, belátván, hogy iskolánk sem az ő főpásztori kívánságának, sem a törvények igényeinek meg nem felel, egy új iskola és tanítói lakás építésére *két ezer forintot* egyeskedett felajánlani, melyből egy ezeret az egyház-gondnokságnak azonnal át is adott.

Csak a ki a katonai parochia viszonyait ismeri, az tudja igazán megérteni Ő Nagyméltóságának ezen nagyszabású áldozatának értékét, mely által ezen idegen nemzetiségű és vallású nép közé 22 fiókegyházban, a Mezőség hegy-völgyei között elszórt ró.m. kath. magyarságnak, vállalás erkölcsi nevelését és nemzeti érzelmeinek ápolását biztosította.

Ugyanazért igazán örvendünk ez Atyai látogatás felett, s örömiünknek azzal is kifejezést kívánunk adni, hogy itt, a nyilvánosság előtt legmélyebb hálával köszönjük meg Ő Nagyméltóságának atyai látogatását s bőkezű adományát

A jó Isten adjon Ő Nagyméltóságának hosszú életet, testi lelki erőt, hogy a püspöki megyéjében oly bőven lerakott szellemi és anyagi kincseinek gyümölcsözését — látva sokáig. Katona 1889. jun. 3-án Péterfy János plébános. Gármenty Tivadar gondnok,

— **Ünnep Kenyérmezőn.** A mult számunkból térszűke miatt kimaradván, mint előre jelentettük, ezen számban emlékezzünk meg róla részletesebben. De most sem nagyon részletesen, habár meg érdemelné; csakis a mennyire lapunk feladatának a körén belül elfér és más sürgösen közleni valót ki nem szorit.

A kenyérmezői diadal (1479) a történelemből mindenkéi előtt ismeretes. Nagy volt ez a diadal; annak tartották hősei is; Bithory hálából kápolna-szerű emlékoszlopot állított az elesett magyar-vitézek sirja fölé s az az idők viszontagságai közepette is fenmaradt annyira, hogy még 1848 ban majdnem egészen ép volt; de az azután következett idők vihara ledöntötte, s ma az országut mellett a hegylábánál csakis jelentéktelen romjai hevernek. Most a történeti érzék nem csak éledez, de határozottan uralkodik, mely a multat nem csak kiismerni, de annak emlékét lehetőleg megörökíteni is akarja a jövő számára, de inég azért is, hogy a kik másképpen nem képesek, ezen emlékekből tanulják a hely történetét. A mult nagy eseményeit tisztelni tudó érzék pénzt gyűjtött össze egy új emlékoszlopra, a mely a mostani fő közlekedési vonalon a vasut mellett Alkenyéren az indóház szomszédságában egy mesterséges magaslaton állított fel. Ennek az emlékoszlopnak volt ünnepies leleplezése f. év május 30 án, áldozócsütörtökön.

Az ünnepségre, melyet a hunyadmegyei tört. és rég. társulat rendezett, roppant nagy közönség gyűlt össze Hunyadmegyének minden részéből vallás, nemzetiség és osztály különbség nélkül; sokan vettek rész a szomszédos Arad, Szeben és Alsófehérmegyéből; több testület kiküldöttek által képviseltette magát; az alsófehérmegyei tört. regészeti és természetudományi egyesület szives üdvözlést elnöki megbízás folytán mint titkár-én vitte u

meg. Az ünnepség az előre megállapított műsor szerint folyt le.

A pályaudvar nagyszámu nemzeti czimerekkel, lobogókkal, melyeknek egyrésze magas árboczokról lengedett, és másképen is izlésesen volt földszitve; a díszítést a helybeli derék állomásfőnökön kívül különösen a kudzsi bányások, mérnökök, és erdőszők szakavatott kezei végezték; zöld ágakból készített sátor alatt okár állott, a melynek meglepő csinnal való kiállítására és felszerelésére Jarzsemszky kudzsi plebános — mint a kinek plebániájához tartozik a terület — fáradságot nem ismerő gondosságának és kiváló ügyességének az érdeme. Misézni Püspök Urunk ö Nagyméltósága volt meghíva, de a most is folyamatban levő bérmautja miatt ő maga nem mehetett el, hanem oldalkanonokját Bálint Károly apát ur ö Ngát bízta meg a pontifikálással, a ki teljes segédlettel mutatta be az ünnepies tábort misét. A misén a többek között végig jelen voltak Pogány György főispán és az ünneplő társulat elnöksége élén Kuun Géza gróffal. A miséhez a zenét a 64-ik serezed zenekara adta.

Mise után az oszlopnál a nagyszabeni metropolita megbízottja — az alkenyéri gör. n. egy. pap oláhu, a szászvárosi lutheranus lelkipásztor pedig szászul beszéltek. Megjegyzendő, hogy az ünnep nem vegyes vallási, hanem tisztán történeti ünnep volt, s az említett egyházi férfiaknak azért jutott azon szerep, mert a dicső diadalban az ök nemzetek is részt vettek; de nem volt az politikai ünnepség sem, mert a különböző nemzetiségek mellett a katonatisztikar is részt vett benne.

Az oszlopnál lefolyt ünnepség fénypontját a tudós törvényszéki elnök, Sólyom-Fekete Ferencz beszéde képezte, mely alatt az oszlopról a lepel lehullott.

Az oszlop elég csinos obeliszk, a tetején egy pánzéros vitéz mellszobra van vasból öntve Breznóbányán Kerpely Antal ministeri tanácsos költségén. Maga a szobor nem a legsikerültebb alak; nagyon szorítja tagjait a ruházat; gyanítani sem lehet, hogy kit akar ábrázolni; némelyek azt mondták, hogy Kinizsit; de Kinizsit nem ilyen semmi alaknak gondolja a magyar fantasia; nem csak Kinizsi alakja nem lehet, de még olyan magyar sem, a ki mással — ha nem is épen törökkel valaha verkedett; a fejét a rostélyos zártsisak egészen elidomlanítja s még képzelni sem tudjuk, hogy mi van mögötte; fej, egy magyar vitéz koponyája és bajuszos arca nem lehet, mert hiszen még az öklöm sem férne el benne. A bronzirozott oszlopon a következő emléksorok vannak aranyozott betűkkel márványablába vésvé: „*Kenyermező. Batori István* erdélyi vajda és *Kintesi Pál* temesi bán magyar vezérek nagy győzedelme az országduló törökön 1479. október 13-án *Hunyadi Matyas* király dicső uralkodása alatt. Nyolczezer hazafi mellett harmincz ezer ellenség maradt a csataterén. Magyar, székely, szász és oláh együtt védelmezték a közös hazát. Az emlék költségeit kegyeletes utódoktól gyűjtötte *Dr. Miksa György*. A felállítását intézték: Hunyadmegye törvényhatósága s a megyei történelmi és régészeti tásaság 1886 ban, I *Ferencz József* király áldásos uralkodása idejében. *Dicső mult fényre ragyogjon át boldog jövőndöbe.*“

Az emlékoszlopot Hunyadmegye nevében Barcsay alispán adta át a magyar államvasutak megbízottjának, Novák Gusztáv vasuti felügyelőnek, ki azt rövid de emelkedett szellemű hazafias beszéddel átvevén, az ünnepség hivatalos része a Hymnus hangjai között, melyet az egész közönség énekel, véget ért.

Azután a sok mindenféle elemből álló tarka vegyületű közönség nagy örömjongás között májális alakban különböző csoportokba oszolva, de egymást kölcsönösen meglátogatva csapott olyan evés-ívás, táncz és mindenféle vigasságból álló áldomást, a milyen Kinisi híres lakomája óta még nem volt ezen a vidéken s alig ha lesz több a jövőben is. A különböző minőségű, de mind finom fajtájú borok özőnében hömpölygött a szóáradatnak a nagy zajban érthetetlenül alakalanodótt chaosza. Lehetetlen még csak elképzelni is azt a sok dikcióit, a mi itt elhangzott s a melyben az emberek nagy dolgokért hevülve ittak; mint a nyüst, ugy járt a különböző szónokok feje egymás mellett; egyszerre csupán csak egy nem igen beszélt; meg volt itt mindenki becsülve és semmi sem volt itt megsértve. Minket papokat a derék alvincziek vendégeltek meg, de azért más helytt is ittunk, valamint mások is — mindenki az alvinczieknél. Szép és minden tekintetben sikerült ünnep volt, a mely Hunyadmegyében sokáig lesz emlékezes.

P. I.

— **Tanügy.** A háromszék-megyei kézdí-orbai róm. kath. tanítótestület f. évi május hó 15-én, a csomortáni községi iskola helyiségében tartotta, 50-ik tavaszi közgyűlését tan. egyleti elnök Bartha Agoston elnöklete alatt. — A közgyűlésen a rendes tagok közül többen kimaradtak, a főt. lelkész urak közül kevesen vettek részt; volt egy néhány tanügybarát és a pártoló tagok közül 1—2 tag.

Rendesen gyűléseinket szót mise hallgatás szokta megelőzni; itt azonban ez elmaradt, oka abban keresendő, hogy az említett kis község távol mesze elszigetelten fekszik mint filialis az anya megyétől, — s templommal nem bír.

A gyűlés d. e. 9-órakor a községi iskolahelyiségében a „Jöj el Szentlélek Isten” segítségül hívó ének elzengésével kezdetét vette a következő tárgysorral:

Bartha Agoston elnök szép beszéddel nyitotta meg a gyűlést.

Elnök felhívja helybeli közs. tanító Király István tagtársunkat a kitűzött gyakorlati tanítás megtartására; ki megelőzőleg, írásban foglalva adja elő a gyűlés előtt a felvett tananyagot s a gyűlést örömmel üdvözölve a tanulókat imára hívja fel. Tanítása az I-ső osztályos tanulókkal az „írva — olvasásból” volt kitűzve; ő ettől némileg eltérve egyáltalános kikérdezést tartott, ezen általános kikérdezésből kilátszott az, hogy növendékei elég helyesen és jól vannak vezetve, — s minthogy kikérdezés volt a gyűlés bírálatba nem bocsátkozott, előadónak meleg köszönetet szavazott.

Elnök által elé terjesztetik a „Bárány féle” olvasókönyvek öszhangzatlansága; ezen tárgyban a gyűlés érdemleges határozatban nem tudott megállapodni, a napi rendről levétetvén, tárgyalása a jövő gyűlésre halasztott.

Jegyző által felolvastott a mult gyűlésről felvett jegy-

zököny, mely minden pontjában helyesnek találtatván, hi tesitett.

Elnök által elé terjesztett, a gyűlés által tárgyalta- tott a f. évi augusztus hóban megtartandó 3-ik egyetemes gyűlésre vonatkozó végrehajtó bizottságnak a testületek- hez lap utján lett felhívása. Mely tárgyalatván, indítvány folytán a gyűlés ezen ügyet magáénak téve, kimondta azt, hogy a f. évi. augusztus hóban megtartandó 3-ik egyete- mes gyűlésen magát képviseltetni fogja; még pedig ker. főesperes Bálint László Ur által ajánlatba hozott személyek által.

Előterjesztetik a „Bihar megyei tankerületi testület- nek“ az orsz. tanítói nyugdíj törvény tárgyában hozott ha- tározata; melyhez a gyűlés csatlakozik s mihelytt a kérés megjön folyomadással él. —

Elnök kéri a gyűlést, hogy a tetemes tagsági díj hát- rálékokelhajtására nézve hozzon határozatot; melyre néz- ve határozatot, hogy a névsor megküldése mellett a Tkts szolgabírói hivatal teljes tisztelettel kéresek fel annak fel- hajtására.

Elnök örömmel hozza a gyűlés tudomására, hogy mult gyűlésünk alkalmával aicsernátoni Tkts. Rápo- thy László lelkes tanúgy barát 1 frt. évi tagsági díj mel- lett egyetűnknek pártoló tagjává lett. Melyet a gyűlés él- jenzéssel fogadott.

Felemlítésre méltó a gyűlésnek azon mozzanata, hogy indítvány folytán a gyűlés lelkesült örömmel viha- ros éljenzés mellett egyhangulag Dr. Komlósi Ferencz orsz. gyűlési képviselő, róm. kath. plébános jeles tanúgyi, ne- mes hazafiu férfit tiszteletbeli tagjává választotta; az oklevél kiállítása elnök és jegyzőre bízott.

Felhívja elnök a tagokat, kik még hátralékban volnának a segély alap díjak befizetésére.

Jelen gyűlésen mint új tag bemutatattik Solyom Mi- hály altorjai tanító.

Erzékeny és szivre ható szavakban vesz búcsút tan. egyetűnkktől Lukács Márton bereczki államilag nyugdíjaz- tott tanító tagtrás, melyet a gyűlés érzékeny szivre ható- an vesz tudomásul, s kívánja hogy a szorgalmas és tevé- keny tanító barátunk nyugdíját hosszasan élvezze.

A kebli ügyek letárgyalatván az indítványokkal együtt, a jövő gyűlés helyeül Kurtapatak községe jelölte- tett ki.

„Végül elnök a tagoknak és érdeklőknek köszönetet mondva, a gyűlést befejezettnek nyilvánította.“

Kovács Ferencz
tan. egyleti főjegyző.

Irodalom.

Észrevételek

a Fülöp Alajos Akksiómáiról írt „Könyvismertetés“-re.

A történelem azok uralkodását legyőzhetetlennek tart- ja, a mint legyőzhetetlennek tartották II. Fülöp tengeri hadse gét. De, ha ez később le is győzetet, kisértse meg könyvismertető legyőzni, legalább a demoralizáló és nem vallásos irányú akksiómák uralkodását, s ha írtó háboruja diadalra vezet, magam leszek a legelső, ki az erkölcstelen- ség és vallástalanság pusztuló romjai felett áldó imádság-

gal fogom nyújtani üdvözlő jobbamat. Ezen írtó háboru- ban pedig az én laikus felfogáson szerint, nem keveseb- bet kellene elművelni, mint megsemmisíteni a népek bölcső korát, szinte azt mondom, megsemmisíteni az egész egyete- mes történelmet; kiirtani az emberi természetből a mul- tak emlékei után kutató szellemet. S ha mindez sikerűne akkor talán mit mondok: akkor sem lenne szabad feltenni, hogy az akksiómák az ujjanon keletkező fogalmakhoz ké- pest az élő népek nyelvében jogosultságot ne követelnének maguknak. Erről győz meg a nyev történetének tanul- mányozása. . .

De nehogy könyvismertető engemet önféjűséggel vá- doljon, mintha én, a magam alkotta fennebi definíciót rá akarnám erőszakolni, hivatkozom Erdélyi Jánosra, ki az akksiómák gyűjtésével, tanulmányozásával a népéletben és az irodalomban való szereplésének megítélésével, elbírálá- sával legalább is kilencztized-annyit foglalkozott, mint könyvismertető Fülöp A. munkájával. Erdélyinek a Kis- faludy-Társaság kiadásában „Magyar Közmondások köny- ve“ czim alatt 9000 (olvasd kilenczezer) közmondása jelent meg. Ha ezeket könyvismertető elolvassná, a haja fölállana, ha már Fülöp válogatott akksiómáiban is annyira skanda- losus dolgokat látott! Erdélyi gyűjteményét egy arra vo- natkozó érdekes tanulmány zárja be. E tanulmánybau mondja a közmondásokról: „ . . . nem tesznek külömb- séget szép vagy rút, illó vagy nem illó, erkölcsi vagy nem erkölcsi dolgok között; miképpen a nyelv minden tárgyat megnevez, a közmondás azon szerint mindenféle ítéleteket hullat, s nem kiméli az öregséget, megszólja a szép nemet, kifog a hatalmon, olykor paczkáz, máskor kedvkereső, né- ha parancsoló, sőt mozdatlan száju is nem egyszer. “

Erdélyi Jánosról pedig még a VIII. osztályú ifjunak is tudnia kell, hogy a magyar közmondások irodalomtör- ténétében ez idő szerint, ha a könyvismertető is megen- gedi, az első hely őt illeti meg.

Ha most a közmondások ezen meghatározását a „Közművelődés“-ben Fülöp A. Akksiómáiról megjelent könyvismertetéssel összevetjük: lehetetlen be nem látnunk a kettő között létező roppant anomaliát. Mit tesz a könyv, ismertető? Hát moralizál, prédikál, instrual, dogmatizál, confundál és konturbál; sir az erkölcsök pusztulásán, mint Marius Karthágó romjai fölött; üti-veri, czibálja, rágja, eszi, vallástalanoknak és erkölcsteleneknek nevezi az ak- sziómákat, nem is emlékezz meg arról, hogy a bűnnek minő képei vannak az ó-testamentumi bibliában, a mely sem a néptől, sem az ifuságtól elítelve nincs. Mit tesz to- vább? Mint a tizenhét és tizennyolczadik évszáz ref. pré- dikátorai, lamentál az ősi erkölcsök fölött, maga pedig egy, 352 lapra tejjedő munkából fölczitált 33 kényesebb természetű akksiómával veszélyezteti erkölcsi érzékét azon ifjúnak, kik a „Közművelődés“ ben lapozgatni szoktak. És mit tesz voltaképpen? Hát az ő papi (mit keres ott a pap?) meg professori (miért ügyetlenkedik ott a profes- sor?) auktoritásánál fogva megleczkézeti Fülöpöt a miért a barátokat a közmondások jelképes természeténél fogva fekete csordának nevezi; szidja Fülöpöt, mint a bokrot, azért, mert a papnevűlő rectort megakksiómázta; azért mert azoknak a nyomorult klerikusoknak is egy rövidke-

sajtóhibás mondásban jogot adott arra, hogy emberi mi-voltukat érezzék; azért, mert az aksioma értelmében a ke-kantor uram is az ő drágalatos arcját a sárba bele találta fotografálni; azért mert a világ mindennapos ité-lete szerint Ecclesia praecedat tréfáson fordítva azt jelenti, hogy a pokolba is a pap megy elől, és így tovább. (Ugy látszik, a professorokról szóló aksiomát nem találta meg, pedig, a mint a minap a „Közmuvelődés“-ben kihirdette végig olvasta a könyvet!) A többit azért nem vagyok hajlandó idézni, mert a figyelmes olvasó az adott meghatározások keretében meglátja azoknak is jogosult voltát s meg egyuttal azt is, hogy a moralizáló, prédikáló, instrualó, és dogmatizáló kritikus miképpen konfundálja és kontur-bálja az aksiomákat más természetű dolgokkal.

Ezekkel legyen kimutatva könyvismertetőnek, hogy valóban nagy igazságot mondott, midőn cikke elején talán nem is sejdítve a dolog miéért, azt állította: „a mű felől (talán nézetem a mű felől?) nézetem az ő véleményével (már t. i. az enyémmel) homlokegyenest ellenkezik.“ A mit itt könyvismertető mona, az subjektív nézet, a mit én fennebb megbizonyítottam, az sub- és objektív. De mivelhogy szives volt „költői lelkesültség“-nek nevezni az én bírálatomat, meg a „M. A.“-nak irt ismertetésemet, legyen szabad annak igazolásául fölemlítenem, hogy tárgy tekintetben egy csöppöt sem válik hátrányára az ügynek, ha a beláthatlan regiokban csappangó aksiomák bírálásánál a költői lelkesültség is a maga képességéhez mérten föl-föllandúlni kísérletet tesz. „Rem tene, verba sequuntur“

De ez még nem minden. Több mondanivalóm is van. Ezek között a legfőbb az, hogy én Erdélyi Jánosnak az aksiomák magyar irodalomtörténetében legkiválóbb helyen álló gyűjtőnek, tanulmányozónak és íróznak meghatározásától, mindaddig, míg valamelyik újabb zseni tökéleteset bel nem lep meg a magyar irodalombarárokat, eltérni nem kívánok; a Fülöp Alajos Aksiomáiról irt valamennyi cikkemet fentartom s azon alapon, melyre a kézirat átolvasásakor helyezkedtem, minden lehető támadással szemben védelmezem. Azonfelül pedig minden könyvismertetőt, a ki az aksiomák természetéről oly nézleteket hirtet, mindöket a „Közmuvelődés“-ben hirdett az én antagonistám, olyannak tekintek, mint a vadászt, a ki nyulra czéloz és embert lö; mint a kis kezű gyermeket, a ki a fát a melyre mászni akar, nem bírja átfogni s lebukik; mint a fényképirót, aki nem tudja, honnan kell néznie a lefotografálandó látképet; mint a bibliai Amant, a kit ugyanazon akaszt de már elég. Teszem pedig ezt azért, mert én az irodalomnak nem fizetett legalább nem lekenyerezhető napszámosa, hanem igénytelen önkéntes közhatónája vagyok, és kirukkalmi is csak akkor szeretek, mikor kedvem tartja, vagy, mikor sikolt a harci kürt. A tévedéssel szemben tennem kell főképp azért, mert most még tavasz van, a fák sebeit be kell kötozni, hátha még gyümölcsöt hozhatnak!

Van más megjegyezni valóm is! Könyvismertető csöppöt sem törődve azzal, hogy kinek valók és kinek te-

hetnek szolgálatot az aksiomák, lelke mélységes tájdalmával hangoztatja, „hogy mily — nem kárba vezett (bárcsak így volna!) hanem egyenesen (no!) káros hatású munkát végzett az „aksiomák“ írója (?)“

Tehát mégis csak a munka végképpen nem vezett kárba, hatása mégis csak lessz a jövőendőben is, igen minden esetre azoknál, kik a nyelv jelképes kifejezéseit szeretik és becsülik, s a kik azt a roppant szókincset, mi Fülöp munkájában le van rakva, értéke szerint itélni megtanulják. A ki erkölccsant, dogmát, prédikációt és más nemű vallási tudományt óhajt, az ne az „Aksiomák Gyűjteményét“ vegye kezébe, hanem a maga céljának megfelelően — vagy segédkönyvet; mert, a mint azt már fennebb kimutattam, a közmondások nem tesznek különbséget erkölcsi vagy nem erkölcsi dolgok között, kifognak a hatalmon, olykor paczkáznak, sőt mosdatlan szájuak is nemegyszer.“

„Nyugodt lelkiismerettel aláíratná már csak ezután is minden egyes olvasónk (épen kettő kivételével) az „Egyh. Közl. ben az „Aksiomákra“ irt rövid, de velős bírálatának (már kiének?) eme csattanós szavait: „Kár volt ily munkára a papirt vesztegetni.“ Így szól a tudós (?) könyvismertető. Én pedig azt állítom, hogy ezen mondanés nem velős, hanem hig; nem csattanós, hanem bizonyos, és ha lelkiismeretből származik, akkor vétkes tudatlanság szülöttje, mit szerzője is sejdíthetett, minthogy ő maga sem írta alá. Furcsa logikai nékszus észlelhető a mondás és a cselekedet között.

— Folyt. köv. —

— **Irodalmi értesítés.** „Házassági akadályok a róm. kath. egyházban“ című művem mélyen tisztelt megrendelőit van szerencsém értesíteni, hogy munkámat sajtó alá bocsátottam s pár hét alatt meg fog jelenni. Az előfizetési ár 3 frt, vagy megfelelő számú intenció. Kik a munkát beköve akarják megszerezni, kérem szándékukat tudatni, hogy becses kívánságuknak eleget tessek. Marosújvárt 1889. máj 22. Dr. Lukács Antal.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Pályázat.** 19 A csik-szent-imrei róm. kath. elemi népiskolánál üresedésben álló segédkántori és tanítói állomás betöltése végett a „Közmuvelődés“ 11 ik számában közzé tett pályázati hirdetésre közbejött akadályok miatt a választás nem történhet meg a pályázat határideje meghoszabított és így a pályázat újból közzé tétetik: Évi javadalmazás kettős szoba, egy kamara, kettős pinczéből álló lakáson, sütőház, szin, apró majorság helyiség, és a kántortanítóval közös csúron kívül a következő: 1) a közbizonyosság pénztárából előleges havi részletekben 150 frt o. é. 2) 50 kalongya ősz, 45 kalongya tavasz kepe. 3) 35 szán lágy túzifa. 4) 4 szeker szénát-sarjut termelő kaszálóhely. 5) 15 frt stóla. — Ezen javadalmazással egybekötött teendő: a) az 1—2 vegyes osztályu fiu leány gyermekek és ismétlő leánykák tanítás b) a segédkántori és sekrestyési teendők végzése, azon megjegyzéssel, hogy a harangozást plomptakarítás és organafuó nyomást különfizetett harangozó fogja végezni. — Pályázni kívánók tanítói oklevél és szolgálati bizonyítványokkal felszerelt pályázati kérvényüket bezárólag folyó évi Julius hó 10 ig előlirhoznuyják be. Kelt Csik-Szent Imrén 1889 április hó 4-én tartott iskolaszék ülésében. Veress Sándor iskolaszéki elnök plébános.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TODOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PAL ANTAL, PAL ISTVAN, STRAUBERT ÖDÖN.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lyc. nyomdában, Gyulafehérvárrt.